

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради
КВНЗ «Харківська академія
неперервної освіти»
№ 1 від 23.01.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»
№ 8 від 26.01.2026

**Освітня програма підвищення кваліфікації
асистентів учителів закладів загальної середньої освіти**

**НУШ 7-9. «АСИСТЕНТ УЧИТЕЛЯ:
МИСТЕЦТВО ПАРТНЕРСТВА ТА ПІДТРИМКИ»**

Розробник: Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Колісник О. В., старший викладач кафедри освітнього менеджменту та виховання (секція культури здоров'я, психологічної та інклюзивної освіти) Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»).

Напрямок підвищення кваліфікації: професійна діяльність асистентів учителів в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації асистентів учителів закладів загальної середньої освіти, діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОНУ від 04.11.2025 № 1451).

Термін дії програми: з 01.01.2026 до 31.12.2030 року.

Рецензенти:

Казачінер Олена, доктор педагогічних наук, професор кафедри здоров'я людини, реабілітології та спеціальної психології факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Байназарова Олена, старший викладач кафедри освітнього менеджменту та виховання (секція культури здоров'я, психологічної та інклюзивної освіти) комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти».

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми НУШ 7-9. «Асистент учителя: мистецтво партнерства та підтримки» зумовлена тим, що в умовах розбудови системи освіти на засадах концепції «Нова українська школа», упровадження Державного стандарту базової середньої освіти пріоритетності набувають питання забезпечення рівних можливостей для отримання якісної освіти всіма здобувачами базової середньої освіти, створення в закладах освіти безпечного, безбар'єрного, інклюзивного освітнього середовища. Відповідно, актуалізується потреба в підвищенні компетентності педагогічних працівників, здатних організувати освітній процес із урахуванням індивідуальних труднощів, потреб і можливостей здобувачів освіти, здійснювати їх супровід і надавати підтримку учням з особливими освітніми потребами (далі – ООП) на засадах партнерства з усіма учасниками освітнього процесу. Підготовка педагогічних працівників, здатних ефективно реалізовувати інклюзивне навчання, є стратегічним завданням сучасної освітньої галузі, що підтверджується ст.51 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Освітня програма спрямована на підвищення професійної майстерності асистентів учителів закладів загальної середньої освіти, розвиток їхньої готовності до реалізації педагогічної підтримки учнів з ООП в умовах інклюзивного навчання з урахуванням сучасних підходів та вимог.

Освітню програму підвищення кваліфікації за темою: *НУШ 7-9. «Асистент учителя: мистецтво партнерства та підтримки»* укладено з урахуванням засад державної політики в галузі загальної середньої освіти, вимог чинного законодавства, а саме: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України, зокрема постанов КМУ від 21 серпня 2019 року № 800 (зі змінами) «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», від 30 вересня 2020 року №898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 року № 527-р «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки», наказу Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року № 1225 «Про затвердження професійного стандарту “Вчитель закладу загальної середньої освіти”», інших нормативно-правових актів у сфері освіти, що регулюють діяльність асистента вчителя.

Цільова група: асистенти вчителів закладів загальної середньої освіти (другий цикл базової середньої освіти)

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит)

- лекції – 8 год (27 %);
- практико орієнтовані види роботи – 13 год (43 %);

- самостійна робота – 8 год (27%);
- контрольні заходи – 1 год (3 %).

Особливості реалізації програми:

Тривалість програми – інтенсивна (до 1 місяця).

В основу освітньої програми покладено Типову програму підвищення кваліфікації асистентів учителів закладів загальної середньої освіти, Діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОНУ від 04.11.2025 № 1451).

Освітня програма *НУШ 7-9. «Асистент учителя: мистецтво партнерства та підтримки»* може реалізовуватися в очній та/або дистанційній формах навчання, залежно від організаційних можливостей закладу, потреб слухачів і безпекової ситуації в регіоні. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять і практико-орієнтованих форм роботи, зокрема практикумів, освітніх лабораторій, майстерень, професійного моделювання, аналітичних сесій тощо та самостійної роботи здобувачів освіти.

Для ефективної реалізації програми залучаються тренери-педагоги НУШ, тренери з питань інклюзивного навчання.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна)

Мета підвищення кваліфікації: розвиток здатності асистентів учителів ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- поглибити знання педагогів про категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівні підтримки учнів з ООП в закладах загальної середньої освіти;
- формувати розуміння застосування принципів універсального дизайну в навчанні; адаптацій та модифікацій як засобів індивідуалізації освітнього процесу та досягнення очікуваних результатів навчання учнів з ООП;
- розвивати вміння асистентів учителів здійснювати підтримку учнів з ООП з урахуванням їх потреб, індивідуальних можливостей, сильних сторін та рівня підтримки, згідно сучасних вимог, з використанням сучасних цифрових технологій;
- удосконалити практичні навички слухачів визначати освітні потреби здобувачів освіти, аналізувати результати власної професійної діяльності в межах команди супроводу;
- розвивати навички оцінювання безпечності й інклюзивності освітнього середовища, розвитку учня з ООП;
- вдосконалювати навички побудови партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, моделювання безбар'єрного освітнього середовища.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- предметно-методична компетентність;
- компетентність педагогічного партнерства;
- інклюзивна компетентність;
- організаційна компетентність.

Перелік зазначених компетентностей узгоджується з компетентностями, визначеними в професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН від 29.08.2024 № 1225), оскільки професійного стандарту для асистентів учителів наразі не розроблено.

Очікувані результати навчання:

За результатами навчання за освітньою програмою слухачі набудуть необхідних знань, сформують та удосконалять здатності щодо:

- розуміння категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівнів підтримки учнів з ООП в закладах загальної середньої освіти;
- застосування принципів універсального дизайну в навчанні; здійснення адаптацій та модифікацій для досягнення очікуваних результатів навчання учнів з ООП;
- здійснення підтримки учнів з ООП з урахуванням їх потреб, індивідуальних можливостей, сильних сторін та визначеного рівня підтримки; застосування сучасних цифрових технологій;
- визначення освітніх потреб здобувачів освіти; здійснення аналізу власної діяльності в межах команди супроводу, виконання ІПР;
- оцінювання безпечності й інклюзивності освітнього середовища, розвитку учня з ООП;
- проєктування партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, моделювання безбар'єрного освітнього середовища.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів навчання побудовано за принципом компетентнісного підходу та здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання і спрямоване на визначення рівня сформованості інклюзивної компетентності.

Формувальне оцінювання – проводиться протягом навчання і включає:

- спостереження за роботою слухачів на практичних заняттях;
- самооцінювання результатів навчальної діяльності слухачами.

Підсумкове оцінювання – здійснюється наприкінці програми у вигляді комплексного тестування по всіх темах освітньої програми, що дозволяє оцінити рівень засвоєння знань, умінь і компетентностей слухачів.

Підсумкове тестування здійснюється у вигляді тесту із 10 питань.

I рівень: 6 завдань з вибором однієї правильної відповіді. До кожного із завдань наведено чотири або п'ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо слухач вибрав і позначив правильну відповідь (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

II рівень: 2 завдання з вибором декількох правильних відповідей. До кожного із завдань наведено п'ять-шість варіантів відповідей, з яких декілька правильних (завдання оцінюється за принципом «все або нічого»). Вибір всіх правильних варіантів відповідей в завданні оцінюється в 1 бал. При наявності помилок – 0 балів за завдання).

III рівень: 2 завдання на встановлення відповідності. До кожного завдання наведено інформацію, позначену цифрами і буквами. Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо слухач правильно зробив поєднання 4 рядків та 4 колонок (кожна правильно встановлена відповідність оцінюється в 1 бал).

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання підсумкового тесту, – 16 балів. Прохідний бал – 11 (69%). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Вартість: 870 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної підготовки з активними, практико орієнтованими формами навчальної діяльності, що спрямовані на формування та розвиток професійних компетентностей слухачів. Освітній процес організовано з використанням інтерактивних методів навчання, практикумів, освітніх лабораторій, майстерень, професійного моделювання, аналітичних сесій тощо.

Особливістю освітньої програми є формування в слухачів здатності до роботи в команді, ухвалення спільних виважених рішень, забезпечення потреб учнів з ООП відповідно до визначеного рівня підтримки, з урахуванням їх можливостей та сильних сторін. Важливою складовою програми є створення умов для професійної взаємодії педагогічних працівників, спільного проєктування професійної діяльності у частині надання додаткової педагогічної підтримки учням з ООП, пошуку шляхів вирішення реальних професійних ситуацій.

Самостійна робота слухачів передбачає опрацювання нормативно-правових документів у сфері освіти, аналіз та створення навчально-методичних матеріалів, рефлексію власної педагогічної діяльності й визначення індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

Підсумкові заходи передбачають узагальнення та оцінювання результатів навчання слухачів, осмислення набутих знань і професійних змін.

Підсумкове тестування проводиться з метою комплексної перевірки рівня сформованості знань, умінь і професійних компетентностей за всіма темами освітньої програми.

Зміст програми складається з 2 модулів та 8 тем. На етапі завершення навчання за освітньою програмою слухачі складають підсумковий тест із 10 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 16 балів. Прохідний бал – 11 (69 %). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, із них: 8 год – лекційні заняття, 13 год – практична робота, 8 год – самостійна робота, 1 год – контрольні заходи.

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Основи організації інклюзивного навчання						
1.1	Стартова мотиваційна сесія		1			1
1.2	Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти	1	1			2
1.3	Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівні підтримки учнів з ООП в закладі загальної середньої освіти	1	1			2
1.4	Загальношкільний підхід до інклюзивності та безбар'єрності	1	1	2		4
	<i>Разом за модулем</i>	3	4	2		9
МОДУЛЬ 2. Реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами						
2.1	Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП	1	1	2		4
2.2	Роль асистента вчителя в організації навчання учнів з ООП	2	4	2		8
2.3	Партнерство вчителя й асистента вчителя як умова ефективності інклюзивного навчання	1	1			2
2.4	Цифрові технології в інклюзивному навчанні		2	2		4
2.5	Наставництво та професійна підтримка асистента вчителя	1	1			2

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
	<i>Разом за модулем</i>	5	9	6		20
	<i>Підсумкові заходи Підсумкове тестування</i>				1	1
	<i>Усього:</i>	8	13	8	1	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Основи організації інклюзивного навчання

Тема 1.1. Стартова мотиваційна сесія

Реєстрація слухачів. Ознайомлення слухачів з організацією освітнього процесу, змістом, розкладом навчальних занять, умовами проведення підсумкового тестування та отримання документу про навчання.

Тема 1.2. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти

Інклюзивна освіта як невід’ємна складова розбудови громадянського суспільства в Україні: сутність, цінності, принципи. Мета інклюзивного навчання. Сучасний понятійний апарат інклюзивного навчання.

Реалізація права учнів з ООП на освіту в українському законодавстві. Нормативні засади організації інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти. Інклюзивна компетентність педагога як основа забезпечення рівності й підтримки учнів у освітньому процесі.

Тема 1.3. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівні підтримки учнів з ООП в закладі загальної середньої освіти

Особи з ООП: сучасне розуміння, труднощі в освітньому процесі.

Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступені прояву. Роль педагогічних працівників ЗЗСО та фахівців ІРЦ у встановленні наявності та визначенні ступеня прояву освітніх труднощів у здобувачів освіти.

Поняття «додаткова підтримки» в освітньому процесі. Види підтримки. 5 рівнів підтримки учнів з ООП. Особливості надання додаткової педагогічної підтримки відповідно визначеного рівня підтримки та з урахуванням сильних сторін учнів.

Тема 1.4. Загальношкільний підхід до інклюзивності та безбар’єрності

Поняття безбар’єрності. Компоненти безбар’єрності. Підтримка та рівні можливості у здобутті освіти. Створення в закладі освіти безбар’єрного, безпечного, інклюзивного освітнього середовища. Ресурсна кімната.

Принципи універсального дизайну в навчанні. Застосування диференційованого підходу до планування навчальних завдань, методів навчання й навчальних матеріалів, способів і форм підтримки учнів.

Стратегії розумного пристосування. Допоміжні засоби для навчання (спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку) осіб з ООП. Поняття про додаткові та альтернативні способи й засоби комунікації.

МОДУЛЬ 2. Реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами

Тема 2.1. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП

Склад, завдання та особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (далі – Команда супроводу) в ЗЗСО. Основні функції учасників Команди супроводу. Асистент учителя як учасник Команди супроводу. Співпраця з фахівцями ІРЦ.

Особливості розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку (ІПР) учнів з ООП. Роль батьків як рівноправних членів Команди супроводу в розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей. Партнерство асистента вчителя і батьків у реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учнів з ООП.

Тема 2.2. Роль асистента вчителя в організації навчання учнів з ООП

Індивідуалізація як стратегія підтримки учнів з ООП. Індивідуалізація цілей навчання дитини з ООП.

Поняття «адаптація» та «модифікація». Основні завдання адаптації та модифікації. Адаптація змісту навчального предмета / інтегрованого курсу. Здійснення адаптацій в освітньому процесі та/або модифікацій змісту навчальних предметів / інтегрованих курсів для осіб з ООП з метою досягнення результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти та/або ІПР учня/учениці. Приклади адаптацій /модифікацій.

Зміст роботи асистента вчителя на уроці: педагогічне спостереження, психологічна підтримка, формувальне оцінювання. Особливості діяльності асистента вчителя в умовах дистанційного навчання.

Тема 2.3. Партнерство вчителя й асистента вчителя як умова ефективності інклюзивного навчання

Партнерство вчителя й асистента вчителя. Умови розбудови партнерства.

Практика спільного викладання (співучителювання): особливості й переваги. Моделі співучителювання вчителя й асистента вчителя. Особливості спільного викладання в умовах дистанційної та змішаної форм організації освітнього процесу.

Розмежування функцій асистента вчителя та асистента дитини (учня). Особливості професійної взаємодії вчителя, асистента вчителя та асистента дитини.

Тема 2.4. Цифрові технології в інклюзивному навчанні

Цифрові інструменти для дистанційного навчання учнів з ООП: інтерактивні освітні платформи, застосування віртуальної та доповненої реальності (VR / AR), засоби для дистанційної комунікації (Zoom, Teams, Google Meet), навчальні платформи (Google Classroom, Microsoft Teams), додатки для вивчення мов (Duolingo, Babbel), сервіси ChatGPT, Gemini, Canva Magic Write, Smodin), цифрова освітня система AR Book.

Апаратні та програмні засоби підтримки інклюзивного навчання.

Тема 2.5. Наставництво та професійна підтримка асистента вчителя

Професійна підтримка асистентів учителів та її види. Педагогічна інтернатура як початок професійної діяльності педагога. Принципи наставництва в педагогічній інтернатурі. Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку. Ключові принципи, мета, завдання та форми проведення супервізії. Відмінності між наставництвом і супервізією.

Професійна підтримка асистента вчителя фахівцями Центрів професійного розвитку педагогічних працівників (ЦПРПП), інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) в громадах. Професійні спільноти та їхні можливості професійної підтримки.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Тема 1.1. Стартова мотиваційна сесія

Визначення індивідуальних очікувань слухачів від навчання. Складання карти очікувань групи. Проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності, щодо виконання Закону України «Про запобігання корупції», Положення про академічну доброчесність, виконання Правил внутрішнього розпорядку, поведінки на онлайн-заняттях. Обговорення правил онлайн-спілкування в умовах дистанційного навчання.

Тема 1.2. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти

Аналіз чинних нормативно-правових документів з питань організації інклюзивного навчання учнів з ООП, надання додаткової підтримки в освітньому процесі. Груповий практикум «Визначення шляхів дотримання принципів інклюзивного навчання в роботі асистента вчителя».

Тема 1.3. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівні підтримки учнів з ООП в закладі загальної середньої освіти

Вправа на розуміння висновку ІРЦ про комплексну оцінку розвитку дитини з ООП. Освітня лабораторія «Аналіз кейсів щодо підтримки учнів з ООП в закладах загальної середньої освіти».

Тема 1.4. Загальношкільний підхід до інклюзивності та безбар'єрності

Аналітична сесія «Виявлення бар'єрів і ризиків безпеки в освітньому середовищі». Педагогічна майстерня «Проектування педагогічної підтримки учня з ООП асистентом учителя на засадах UDL».

Тема 2.1. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП

Аналіз кейсів «Функції учасників Команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП». Робота з прикладом ІПР: визначення ролі вчителя та ролі асистента вчителя в складанні та реалізації.

Тема 2.2. Роль асистента вчителя в організації навчання учнів з ООП

Практика «7 кроків адаптації». Професійне моделювання «Методи формульовального оцінювання як засіб партнерства й підтримки розвитку учнів з ООП».

Тема 2.3. Партнерство вчителя й асистента вчителя як умова ефективності інклюзивного навчання

Обговорення кейсів «Складні ситуації взаємодії учитель – асистент учителя». Створення технологічної карти «Розподіл функціональних зон відповідальності вчителя та асистента вчителя в умовах дистанційного навчання».

Тема 2.4. Цифрові технології в інклюзивному навчанні

Відпрацювання навичок використання цифрових інструментів для дистанційного навчання учнів з ООП. Створення банку мультимедійних та інтерактивних ресурсів для підтримки освітнього процесу в інклюзивному класі.

Тема 2.5. Наставництво та професійна підтримка асистента вчителя

Розробка плану наставництва або супервізії. Створення практичного кейсу з підтримки колеги у впровадженні нового підходу.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

До теми 1.4. Загальношкільний підхід до інклюзивності та безбар'єрності

Оцінити рівень інклюзивності та безбар'єрності освітнього середовища, в якому відбувається навчання. Скласти перелік заходів з подолання (зменшення) виявлених бар'єрів. Описати власні професійні орієнтири щодо покращення інклюзивності закладу освіти.

До теми 2.1. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП

Проаналізувати фактори ефективної взаємодії учасників конкретної команди супроводу учня з ООП, урахувавши їх функції в межах команди, професійний досвід та сильні сторони. Розробити модель співпраці (зустрічі, обмін інформацією, консультування, документообіг) педагогічних працівників,

які входять до складу Команди супроводу, визначити інструменти комунікації між ними, запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності Команди.

До теми 2.2. Роль асистента вчителя в організації навчання учнів з ООП

Скласти перелік сильних сторін учня з ООП. Користуючись записами у щоденнику спостережень, скласти тези консультативної зустрічі з батьками за актуальною темою.

Дотримуючись академічної доброчесності та ураховуючи власний досвід роботи асистентом учителя, сформулювати тези «Методи підтримки учнів з ООП у досягненні результатів навчання» для виступу на семінарі для асистентів учителів / на педагогічній раді закладу освіти.

До теми 2.4. Цифрові технології в інклюзивному навчанні

Використовуючи сервіси штучного інтелекту (ChatGPT / Gemini), скласти перелік заходів ефективної додаткової підтримки навчання учнів з ООП в умовах дистанційного навчання. Створити адаптовані матеріали для навчального процесу за допомогою цифрових інструментів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
2. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957 (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
4. Про внесення змін до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0787729-25#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

6. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 №463-IX (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
7. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
8. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
9. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

Основна література

1. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України щодо забезпечення здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану : лист МОН України від 17.06.2025 № 1/9-865. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-zmin-do-deiakikh-normativno-pravovykh-aktiv-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy-shchodo-zabezpechennia-zdobuttia-zahalnoi-serednoi-osvity-v-umovakh-voiennoho-stanu> (дата звернення: 22.02.2026).
2. Про методичні рекомендації : лист МОН України від 04.09.2024 № 6/688-24. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-metodychni-rekomendatsii> (дата звернення: 22.02.2026).
3. Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році : лист МОН України від 26.08.2025 № 1/17666-25. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodychni-rekomendatsii-2/list-mon-26082025-117666-25-rekomendaciyi.pdf> (дата звернення: 22.02.2026).
4. Семеніхіна О., Друшляк М. Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору. Фізико-математична освіта. 2022. Т. 35, № 3. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2022-035-3-009>.
5. Соболева Н. Методичні рекомендації щодо організації практичної роботи зі здобувачами освіти з інтелектуальними труднощами в умовах інклюзивного навчання, спрямовані на допомогу педагогічним працівникам команд супроводу осіб з особливими освітніми потребами закладів дошкільної та загальної середньої освіти. УІРО, 2024, 24 с. URL: <https://uied.org.ua/2024/09/12246/>

6. Цифровий учитель : путівник для професійного зростання / уклад. Ю. Ковальчук, І. Круть, О. Федоренко. Київ : ЮНЕСКО, 2024. 88 с. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/933/93338/czyfrovyj_uchytel_putivnyk_dlya_profesij.pdf (дата звернення: 22.02.2026).
7. Шевчук Л., Заплотинська О., Дроздик Л., Войцеховська І. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти : метод. посіб. Київ : Державна служба якості освіти України, 2023. 86 с. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 22.02.2026).
8. Щодо асистента учня (дитини) в закладах освіти : лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9540-22. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87375/ (дата звернення: 22.02.2026)
9. Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами : лист МОН України від 15.06.2022 № 1/6435-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS37172> (дата звернення: 22.02.2026).

Додаткова література

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти : метод. посіб. / Л. Шевчук, О. Заплотинська, Л. Дроздик, І. Войцеховська. Київ : Державна служба якості освіти України, 2023. 86 с. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 22.02.2026).
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ : Самміт-Книга, 2020. 272 с.
3. Спільне викладання в інклюзивному класі : метод. матеріали / уклад. Н. З. Софій. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 70 с.